

LESNI DELAVEC

Glasiilo Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 Din, polletno 13 Din, četrtletno 650 Din, posamezna številka stane 1 Din. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpca pri enkratni objavi računajo po 2, pri trikratni objavi po 1:80 in pri večkratni objavi po 1:40 Din. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 10.

Ljubljana, dne 15. maja 1924.

Leto III.

Zavarovanje gozdnih delavcev.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu bo sklical baje v prihodnjih tednih v Ljubljani anketo o provedbi zavarovanja gozdnih delavcev.

Imenovani urad je namreč dognal, da povzroča tehnična stran zavarovanja gozdnih delavcev, to je prijavljenje in odjavljenje zavarovancev veliko stroškov za urad na eni in veliko dela za delodajalce na drugi strani. Zato je začel osrednji urad za zavarovanje delavcev proučevati, kako bi se izvedlo zavarovanje gozdnih delavcev enostavnejše in cenejše ter prihranilo delodajalcem nepotrebna dela, ki so zvezana s prijaviteljem, odjavljenjem in napovedanjem zaslužkov.

Prepričani smo, da bo povabil osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu na anketo tudi osrednje društvo lesnih delavcev. Vendar pa ne bo škodovalo, če že danes obrazložimo v glavnih obrisih svoje tozadevno stališče.

Prijave in odjave zavarovancev so potrebne, da se ugotovi: 1. zavezanost zavarovanja in 2. zavezanost prispevanja. Zavezanost zavarovanja je podana z zaposlitvijo v gozdnem gospodarstvu. Ko pa se gre za zavezanost prispevanja, vidimo dnevno, da je mnogokrat težka ugotovitev, kdo je dejanski delodajalec in kdo je torej dolžan, da delavce prijavlja in plačuje nanj odpadajoče prispevke. Lesni trgovec kupi gozdno parcelo, sečnjo odda temu ali onemu podjetniku, ta najame akordanta, ki sečnjo oskrbi. Za prijave, za zavarovalne prispevke pri sečnji, izvažanju lesa itd. zaposlenih delavcev mnogokrat pa se ne briga niti lesni trgovec, niti podjetnik, niti akordant.

Ko pa zaposleni delavec oboli, se ponesreči, prijavijo delavca šele po obolenju, prav sleparski pa datirajo dan nastopa službe za par dni pred dejanskim obolenjem nazaj.

Trdimo: Lesna industrija v celoti prispeva k stroškom socialnega zavarovanja veliko manj, kot bi po številu v tej industriji zaposlenega delavstva prispevati morala. Ta trditev mora biti v prvi vrsti uvaževana. Sedanji način zavarovanja gozdnih delavcev se mora torej izpremeniti, toda izpremeniti tako, da bo pritegnil v zavarovanje, torej tudi k prispevanju kar največji krog zavarovanju zavezanih gozdnih delavcev.

Ne vemo, kako statistiko je doslej izdelal osrednji urad za zavarovanje delavcev. Smatramo pa, da bo anketa zavzela čisto drugo smer, če bomo na anketi na podlagi točnih statističnih izkazov in nevarljivih števil lahko primerjali razmerje med številom zavarovancev, ki so zaposleni v lesni industriji, in številom zavarovancev, ki so zaposleni v ostalih industrijah. Ta statistika bo pokazala, da se po zavarovanju ne bo izkazala gospodarska činjenica, da je lesna industrija v Sloveniji najbolj razvita. To bo prvi dokaz, da lesni industrijalci ne

vrše svojih po zakonu o zavarovanju delavcev naloženih dolžnosti. Lesni industrijalci ne plačujejo v predpisanem obsegu določenih zavarovalnih prispevkov in izguba, ki jo trpi vsled tega osrednji urad za zavarovanje delavcev, gre v težke milijone. Na drugi strani pa naj ta na anketi predloži tudi statistika, v koliko participirajo na dajatve, ki jih daje okrožni urad za zavarovanje delavcev, lesni (gozdni) delavci. Ta statistika pa bo pokazala, da stoje dajatve v pravem razmerju s činjenico, da je lesna industrija v Sloveniji na prvem mestu.

Torej: Lesna industrija zadržuje zavarovalnim uradom predpisane prispevke, zavarovalni urad pa mora nuditi zavarovancem predpisane dajatve.

Zato je jasno, da je vprašanje prijavljenja in odjavljenja nujno potrebno rešitve. Toda pri reševanju tega vprašanja ankete ne sme voditi misel, kako zmanjšati delodajalcem delo, stroške, marveč: kako bo zavarovalni zavod v resnici črpal iz lesne industrije po zakonu predpisana, za izvajanje zavarovanja potrebna sredstva. Ker pa tega delodajalci storiti nočejo, zato mora zavod uvesti še strožjo izpoved in napoved zaslužkov v lesni (gozdni) stroki zaposlenih delavcev. Tudi cerkev bo spovednico opustila šele tedaj, kadar njene ovčice ne bodo več grešile.

O izpremembi prijavljanja bodo mogli razpravljati na anketi v teh smereh: 1. naj se li obdrži dosedanje poimensko zavarovanje, 2. naj se li vrše prijave in odjave potom mezdnih zapiskov in 3. naj se li vrši zavarovanje po naprej določenih mezdnih razredih.

Delodajalcem, ki zaposlujejo večje število delavcev, bi se gotovo prihranilo delo, če bi lahko prijavljali kar potom mezdnih zapiskov. Toda: koliko lesnih podjetnikov pa vodi pravilno in že davno po zakonu predpisane mezdne zapiske? Stvar je pač ta, da si delodajalci s pravnimi in rednimi mezdnimi zapiski ne ubijajo posebno svojih glav in da s tem delom ne tratijo posebno „dragocenega“ časa. Vsaj mora biti osrednjemu uradu znano, da je mesarska knjižica običajni mezdni zapisnik lesnih podjetnikov, akordantov in drugih takih špekulantov. Pa za to niti ne gre. Dejstvo je, da se odtegujejo delodajalci prispevanju za socialno zavarovanje. Tako odtegotovanje pa more preprečiti le stroga kontrola in najstrožja revizija obratov ter najstrožje kaznovanje. Ko bo osrednji urad izvedel tako kontrolo, revizijo, takrat bo šele pravi čas, da se razmotrivajo ostale možnosti. Brezobzirne revizije lesnih obratov pa se menda osrednji urad boji, češ, da bi odpor proti zavarovanju s strani delodajalcev še porasel. Toda baš z revizijo, kontrolo je treba dokazati, da delodajalci zavarovalnico najpreje goljufajo, potem pa nad prispevki še prav oblastno in glasno vpijejo. In tisti, ki nad prispevki najbolj zabavlja, jih navadno najneredneje plačuje.

Kontrolo obratov bi morali zahtevati tudi oni obrati, ki

vrše prilično redno svoje obveznosti napram socialno-zavarovalnim zavodom. Kajti čim več goljufov, tem več morajo prispevati oni, ki zaposlene delavce prijavljajo. Vsaj sloni zavarovanje na ocenjevanju splošnosti, ne pa posameznikov.

Gornje misli morajo dobiti na bodoči anketi jasnega izraza. Le s tega vidika moremo motriti vprašanje, kako poenostaviti zavarovanje gozdnih delavcev. I. T.

Ali naj strokovne organizacije pri podeljevanju brezposelnih podpor od strani občin sodelujejo ali ne?

Občinski svet ljubljanski je v svojem letošnjem proračunu med drugim predvidel tudi znesek 150.000 Din za podporo brezposelnim. Naravno, da se je moral določiti neki sistem, po katerem in komu naj bi se podpora iz tega zneska delila. In ker je v to svrhu treba točno začrtanih smernic, je socialno politični urad izdelal pravilnik, ki je bil tembolj potreben, ko obstoja namera potom rednih dohodkov ustvariti iz te panoge socialne politike stalno inštitucijo. V to svrhu je socialni urad mestnega magistrata izdelal pravilnik. Pri izdelavi tega pravilnika se je socialno politični urad naslanjal na celo vrsto sistemov, kakor so v številnih mestih raznih evropskih držav v praksi. Gotovo si je socialno politični urad prizadeval zbrati vse ono, kar je za naše razmere prikladno in porabljivo.

Pri tem je treba poudariti, da ga ni kraja oziroma mesta v Evropi, v kolikor ta mesta podpirajo brezposelne, ki ne bi podpiralo svoje brezposelne delavce v sporazumu in s sodelovanjem strokovnih organizacij. In tako je predvidel tudi pravilnik socialno političnega urada določbo, po kateri bi strokovne organizacije poleg brezposelne podpore, ki jo same izplačujejo svojim članom, ob enem proti naknadnemu povračilu izplačevale tudi oni del brezposelne podpore, ki bi jim spadala od strani mestne občine.

Nekoč se je v Ljubljani podpora brezposelnim na stroške mestne občine na tak način že izplačevala in kdor je bil priča te prakse, mora priznati, da se je dobro obnesla. Med

tem ko sedanji pravilnik v omejeni meri priznava tudi onim delavcem, ki niso člani strokovnih organizacij, brezposelno podporo, je tedanji pravilnik priznaval brezposelno podporo samo strokovno organiziranim delavcem. To je bilo popolnoma v redu. Blagajnik te ali one strokovne organizacije je izplačal prvič ono brezposelno podporo, ki je šla članu po pravih in pravilniku strokovne organizacije, drugič pa še mestno. Na podlagi predloženih potrdil je potem mestna blagajna vrnila blagajniku strokovne organizacije one zneske, v kolikor jih je to v smislu mestnega pravilnika za podpiranje brezposelnih svojim članom bil izplačal. Za poštene člane strokovnih organizacij je bilo to velika ugodnost; vsaj jim ni bilo treba moledovati okrog mestne blagajne. Mestna blagajna je bila ob enem tudi varna pred vsakojako zlorabo, ker v vsaki strokovni organizaciji pazijo pregledniki na red.

Vsekakor bi bilo kazalo, da se Ljubljana temu, kar se je obneslo v vseh mestih, ki podpirajo svoje brezposelne, ne izmika. Zgodilo pa se je, česar noben praktičen strokovničar ne bi bil pričakoval. Določba, da se imajo izplačevati brezposelne podpore na račun blagajne mestne občine s sodelovanjem strokovnih organizacij, je žal padla. Socialistični klub je po občinskem svetniku Tokanu sodelovanje strokovnih organizacij pri tako važni socialno politični panogi, pri kateri se gre tudi za prestiž strokovnih organizacij, na vso moč zagovarjal. Klerikalci so bili proti, bili pa so proti tudi — kar je naravnost neverjetno — komunisti! Da so angažiranju strokovnih organizacij pri izplačevanju podpore brezposelnim na račun mestne občine nasprotovali klerikalci, ni iznenadilo nikogar, kajti njihova socialnost je hlinjena in lažnjiva. Vrhutega v Ljubljani nimajo nobenih delavskih strokovnih organizacij, zato tudi ni bilo pričakovati, da bi priznavali razrednih delavskih strokovnih organizacij, s katerimi se že z ozirom na svoj kapitalistični značaj eo ipso nahajajo v diametralnem nasprotju. Toda argumentacija, s katero je skušal opravičiti dr. Lemež svoje odklonilno stališče, je bila silno šepava. Pokazalo se je pri tej priliki, da bi intelektualec dr. Lemež boljše storil, če bi ostal pri svojih teorijah in se ne vmešaval v stvari, ki v praktičnem udejstvovanju delavskih

Takrat, ko so klicali kruha...

Hodili so na službo, ob uri, ki jo jim je določil delodajalec... odhajali so domov v času, katerega je označil delodajalec.

Težko so hodili.

Zakaj, njih misli so bile doma pri otrocih, pri ženah, ki so z bojazljivim, vendar jasnim glasom govorile:

„Kaj naj skuham za večerjo?“

„Kar bo, skuhaj.“

V tla so gledali ali pa skozi okno, da bi ne videli obupanega obraza žene in trdo jezno odgovarjali:

„Kar bo...“ Jazen je bil glas žen. „Ničesar ni.“

„Pa ničesar ne kuhaj,“ so rekli možje in stopili na cesto.

Zakaj, mudilo se je na službo.

In tisto „ničesar ne kuhaj“, jih je preganjalo.

Kako „ničesar“. Otroci morajo jesti. Njih telo potrebuje za rast, potrebuje za razvoj, za trpljenje, ki jih čaka. Ko stopijo vanj s slabotnim, izstradanim telesom in bodo prerano onemagali v trudu in pomanjkanju, koga bodo dolžili? Njih očetov...

„Sami bi ne jedli,“ bodo mislili in bodo govorili. „Ne jedli bi, da bi mi bili zato močnejši.“

Kako jim povedati, da ne jedo tudi sedaj — ker nimajo kaj. Zaslužek je tako majhen, siromašen, da ne zadostuje; a delo je tako veliko in težavno, da zahteva jedi.

Težki so bili koraki na službo s takimi težkimi mislimi.

*

Pa so naenkrat pogledali drug drugemu v oči. Vsi, kar jih je bilo in so gladovali, so si pogledali. In glej, v očeh vseh je bilo tisto:

„Kruha...“

In v očeh vseh je ogenj in misel:

„Zahtevamo.“

In ko so se zavedli tega, so si podali roke, vsi do zadnjega so si jih podali in desnice njih so prisegale sloge in združitev. To je bil trenutek velike moči, moči, ki potresa temelje sveta in se majejo piedestali malikov.

Ta moč pa je stopila pred delodajalce in izpregovorila:

„Kruha... Ne vašega, nego svojega, ki nam ga kradete. Zakaj, od jutra do večera delamo zanj.“

Siti so bili delodajalci in smešna jim je bila ta zahteva.

„Kruha hočete,“ so djali. „Kruha,“ in so se smejali. „Človek ne živi samo od kruha.“

Kako naj oni razumejo to besedo, kako so siti mesa in jim je kruh zopern. Saj tudi žuljev in znoja ne razumejo.

*

Ali glej, velika moč sloge in združitve, tisto stikanje desnic tisočernih je stopilo na ulice. V vzbruhu so plule besede in preteče kričale:

„Kruha...“

Mogočniki pa so se razsrdili.

„Da si upajo?... Oni, ki smo jih najeli, da nam delajo, so zapustili delo in kriče po ulicah neumne besede, ki žalijo naša ušesa? Sužnji nam prete — gospodarjem svojim, ki jih oblačimo in hranimo, prete?...“

V vzduhu pa so brnele besede in ga potresale,

„Kruha...“

V njih je bilo nekaj pretečega, kakor v oddaljenem gromu.

Mogočnikov je postajalo strah. Bilo jim je kakor človeku bojazljivcu, ki od daleč vidi oblak in se mu roga, ki se mu še smeje, ko se približuje. A ko zasliši grom, se mu stisne srce in njegova prva misel je:

„Ni se šaliti. V gromu je blisk... v blisku je strela.“

strokovnih organizacij te organizacije prav živo zadevajo. S kratka, ne vmešaval se v stvari, ki jih ne razume in tudi nikoli razumel ne bo. Življenje delavcev kakor tudi življenje delavskih strokovnih organizacij je povsem kaj drugega, kakor pa knjiga in natiskane mrtve črke v njej. Ravno v to pa se dr. Lemež ne bo nikoli poglobil, ker mu to preprečavajo one socialne okolščine, v katerih je bil rojen, rastle in vzgojen. Naravnost ironija na idejo organizirane delavske borbe pa je njegova izjava, da se marsikateri delavec z ozirom na delodajalca ne upa pristopiti k svoji strokovni organizaciji. Iz tega bi logično sledilo, da delavec, ki se svojemu delodajalcu noče zameriti in se zato raje odreče dolžnosti do svojih organiziranih sotrpinov ga smatra delodajalec za „pridnega“, postane brezposeln le v najredkejših slučajih. Ergo ne prihaja v poštev; razlog, da se strokovne organizacije od sodelovanja izloči, pa sam na sebi odpade. Izgovor, da ne kaže strokovnim organizacijam nakopavati tega dela, je silno piškav, ker je to delo tako malenkostno, da niti v poštev ne prihaja. Dejstvo je, da so ravno dobri in pošteni delavci strokovno organizirani in da se rekrutirajo neorganizirani delavci večinoma iz elementov, ki se na račun organiziranih delavcev prav radi okoriščajo, ne da bi jim bilo treba doprinaršati kake žrtve. Če je za takih okolščin umestno jemati kake ozire in celo dajati potuho, dvomimo.

Fakt je, da je nastop komunistov v občinskem svetu ljubljanskem pomenil negiranje in tudi briskiranje delavskih strokovnih organizacij. Vsekakor morajo delodajalci nad takim pojmovanjem pomena delavskih strokovnih organizacij imeti svoje veselje. Če je tako naziranje tudi v interesu delavcev, je pa drugo vprašanje.

Delovni red.

Zveza industrijcev v Ljubljani je založila za podjetja v svojem območju delovni red, ki ga je predhodno potrdila tudi inšpekcija dela v Ljubljani.

Ker je vprašanje delovnega reda za zaposleno delavstvo velike važnosti, zato smatramo, da je potrebno in nujno, pojasniti z našega stališča to vprašanje.

In oči se obrnejo na podstrešje, kjer je zataknjen blagoslovljen les, da se ga zapali na ognjišču.

Množica lačnih pa je šla po ulici.
Kakor je kdo mogel je šel. V naročju otroka, ker ga ni bilo mogoče nikjer pustiti, se je pridružil oče — delavec množici.
Oče je lačen, otrok je lačen. Zakaj bi ne klicali: kruha.
Ali mogočniki so izvlekli blagoslovljen les...
Oboroženi sluge korakajo z naglimi koraki proti množici.
Surova so njih obličja, a jeklo blišči v pomladanskem solncu. V ceveh pa preži smrt, da poljubi tiste, ki prosijo kruha.
Mesto kruha kroglo, zakaj pisano je take:
„Kdor me zaprosi kruha, mu bom pa kroglo dal...“
„Nazaj“, grme oboroženi.
„Razpršite se... Zakaj, nabite so naše puške.“
Množice se začudijo. Neverjetno se jim zdi, kar slišijo. Saj niso prosili nabitih pušek, nego kruha, tistega, ki ga same pridelujejo. Tistega zahtevajo, a ne pušek nabitih?!...
Ali oboroženi dvignejo puške:
„Nazaj... Razkropite se...“
Suhe so njih besede, sovražne.
Množice ne razumejo tistih besed.
Tedaj pa cevi pušek nastavijo svoja majhna žrela v množico.
Ogenj sikne iz njih, kakor ogenj iz pekla... In glej, ulica je rdeča... Krvava... In trinajst ljudi, ki so zahtevali kruha, leži v mlaki krvi... nepremične... mrtvo...

Trinajst ljudi.
In trinajst družin zavpije obupno. Trinajst družin je ubitih.

Delovne rede določa stari, še veljavni obrtni red. Delovni časi po obrtnem redu naj bi zaščitili in ščitili zaposlenega delavca. Omejiti so hoteli takrat povsem svobodno določanje delovnega razmerja in delovnih pogojev, pa so določili, da mora izdati podjetnik poseben delovni red za svoje podjetje, tako da bo vsak delavec, ki nastopi delo, vedel, pod kakšnimi pogoji je sprejet v delo. Izkušnja pa je pokazala, da je delovni red ustrezal svojemu namenu le v najredkejših slučajih. Vsaj niso redki slučajji, da delavec niti pojma nima o „čitljivem, na vidnem mestu nabitem, po podjetniku podpisanim in za delavca obveznem“ delovnem redu. Naravno je, da pomeni delovni red lepo naštetih katalog delavčevih dolžnosti in le malo je najti v delovnem redu delavčevih pravic.

Moderno strokovno gibanje vprašanju delovnih redov ne posveča posebne in večje pažnje. Na mesto delovnih redov je postavilo strokovno gibanje današnjih dni kolektivne pogodbe. In sicer iz sledečih razlogov:

Delovne rede sme delodajalec v smislu obrtnega reda enostavno diktirati; v kolektivnih pogodbah pa se delodajalec in delojemalec za delovne pogoje pogodita, skleneta pogodbo. — Zato skušajo strokovne organizacije, da določijo v kolektivnih pogodbah odmoro, začetek in konec dela, konvencionalne kazni itd. S tem preneha samolastno odrejanje podjetnikovo, sporazumno, pogodbeno določanje delovnih pogojev stopa na njegovo mesto.

Zato je povsem naravno, da se delavstvo za delovne rede po vojni ni zanimalo. Vendar pa vidimo, da je Zveza industrijcev pričela s sistematičnim odpravljanjem pogojenih, v kolektivnih pogodbah normiranih delovnih pogojev in zopetnim uveljavljanjem načela: podjetnik mora biti v obratu absolutni gospodar.

Le iz tega razloga je postala Zveza industrijcev tako goreče poslušna za zakonska določila. Odpraviti, vsaj pa omejiti kolektivne pogodbe le na vprašanje mezd, mesto tega pa uvesti zopet samolastno izdajanje delovnih redov, to je bila vodilna misel Zveze.

Ker bo Zveza industrijcev gotovo svoj posel nadaljevala, zato mora biti delavstvo seveda točno poučeno o bistvu delovnega reda industrijcev.

Oče pa, ki je nesel v naročju otroka, ljubezen svojo, začuti, da je omahnila otroška glavica... Po rokah pa se je vlilo toplo... Pogleda.

Prebita je glavica deteta, razmesarjena od krogelje. Še ne začeni živeti, je moralo kloniti otroško glavico to mlado življenje.

In krik, kakor obsodba se izvije iz ust očeta:
„Prokleti...“
In leti po ulicah ta krik in bije vsakogar, da se plašno skrije za zidovje. Udari ob oborožene hlapce, da se stresejo in zbeže... Kakor Kajn beže in njih lica so spačena od neznane groze.

Na cesti je prazno.
Mrliče so odvrleli nekam in jih poskrili. Vest svojo hočejo skriti.

Ali mlake krvi so še tam... strnele krvi... človeške krvi... krvi delavske.

Čujte drdranje.
Kočije drdrajo, avtomobili ropotajo.
Meščanstvo v lepih oblekah se pelje, da vidi čudovito cesto, kjer je človeška kri. Elegante dame jo hočejo videti... zakaj znamenitost je to in puntarska je. Vse mesto se pelje, da vidi prelito kri ljudi, ki so zahtevali kruha.

Služijo kočijaži...
V kletih — stanovanjih pa plaka trinajst družin za mrtvim možem in očetom.

V kletih — stanovanjih pa stiskajo pesti milijoni...
Ne želel bi biti v koži tistih, katerim veljajo stisnjene pesti milijonov...

Delovni red ureja delovne razmere v posameznem obratu. Po obrtnem redu pa se mora izdati delovni red:

- 1.) v vseh tovarnah in
- 2.) v vseh obrtnih podjetjih, v katerih je zaposlenih v skupnih lokalih nad 20 delavcev.

Delovni red ima dvojni namen: a) določa pogoje, ki jih nudi delodajalec zaposlenim delavcem, in

b) vsebuje predpise, ki naj zajamčijo tehnični in gospodarski red v podjetju.

Vsebinsko delovnega reda določa predvsem obrtni red sam, ki predpisuje, da mora vsak delovni red vsebovati sledeče:

- 1.) posamezne delavske kategorije, kakor tudi navedbe o načinu zaposlitve žensk in mladostnih delavcev;
- 2.) določilo o obveznem šolskem obisku mladostnih delavcev;
- 3.) delovni čas, začetek in konec delovnika ter odmori;
- 4.) čas obračuna in izplačila delavskih mezd;
- 5.) pravice in dolžnosti nadzorovalnih organov;
- 6.) določila o ravnanju z delavci v slučaju bolezni ali nezgode;
- 7.) konvencionalne globe, ki se izrekajo za prestopke delovnega reda in o svrhi njihove uporabe, kakor tudi določbo o drugih odtegljajih;
- 8.) o odpovednem roku in primeru, kedaj je takojšnja razveza službenega reda dopustna.

Dočim so gornja določila za delovni red obvezna, to je, da morajo biti urejena v delovnem redu, sme delodajalec urediti in uravnati potom delovnega reda tudi druge zadeve. Delovni red sme na primer vsebovati določila o uporabi dobrodelnih naprav itd.

Važno je za delavstvo predvsem vprašanje: kako nastane delovni red in kdo ga izda?

Po obrtnem redu je edino delodajalec upravičen in dolžan, da izda delovni red. Izdaja delovnega reda po delodajalcu je vezana le na odobritev obrtnega oblastva, sedaj pristojne inšpekcije dela.

Dočim vsebuje obrtni red sam le primeroma kratko določilo o delovnem redu, je zakon o delavstvu pri režijskih gradnjah (Regiebaute narbeitergesetz) obširneje reguliral vprašanje delovnih redov. Ta zakon pa določa še, da morajo zaposleni polnoletni delavci dobiti priliko, da se o delovnem redu izjavijo.

Vendar pa tudi ta zakon ne določa, da bi moral podjetnik protipredloge delavstva upoštevati. Slejkoprej uveljavlja tudi ta zakon načelo: delodajalec sme po svoji volji izdelati delovni red in ga predložiti obrtnemu oblastvu. Obrtno oblastvo pa sme in more šele protipredloge delavstva upoštevati.

Za nas nastane sedaj važno vprašanje: je-li zakon o zaščiti delavcev tozadevne pravice delodajalčeve kakor-koli izpremenil?

V Nemčiji, Nemški Avstriji, manj v Češki so zakoni o obratnih zaupnikih s svojimi določili po prevratu bistveno izpremenili predvojno stanje vprašanja o delovnih redih. Po Nemškem, kakor tudi avstrijskem zakonu mora delodajalec delovni red z obratnimi zaupniki urediti sporazumno. Po teh zakonih je prenehala torej pravica delodajalca, da bi sam odredil, kakšen naj bo delovni red v obratih.

Kako je pri nas?

Zakon o zaščiti delavcev nikjer ne govori izrecno o uveljavljanju delovnih redov. Vendar pa je naloga delavskih zaupnikov, da sodelujejo pri pripravljanju in sklepanju kolektivnih pogodb, pri določanju akordnih tarif, povprečnih in minimalnih zaslužkov, torej pri stvarih, ki najdejo izraza v vsakem delovnem redu. Iz tega razloga mora delavstvo zahtevati, da se delovni redi za posamezne obrate, v kolikor jih

bodo skušali posamezni podjetniki uveljavljati, izvajajo le po doseženem sporazumu med delavci in delodajalci.

Kot posebna točka je v zakonu o zaščiti navedena dolžnost zaupnikov, da stremijo za tem, da se v podjetjih vzdržuje red in disciplina. Če naj delavski zaupniki vzdržujejo red in disciplino po delovnem redu, s katerim sami ne soglašajo in ki je interesom zaposlenega delavstva nasproten, potem prenehajo biti zaupniki delavcev, marveč postanejo zaupniki podjetnikovi in njegovi policaji. Ta razlog govori tudi za to, da mora biti delovni red le plod sporazuma med delavci in podjetnikom posameznega obrata.

Le s sporazumnim urejanjem delovnih redov bo uveljavljeno načelo, da je delavstvo prestalo biti objekt zakonodaje in da ima pravico z ostalimi produkcijskimi faktorji urejati gospodarsko življenje.

Ko si bo delavstvo priborilo pravico, da sme veljati le oni delovni red, ki je sad sporazuma med delavci in delodajalci, bo moralo delovni red izpremeniti v del kolektivne pogodbe, v kolikor še niso v njih urejena ona vprašanja, ki tvorijo delovni red.

Torej: preko delovnih redov h kolektivnim pogodbam.

Prihodnjič pa bomo kritično presodili osnutek delovnega reda, ki ga je izdelala Zveza industrijcev.

Le počasi gospodje.

Ne davno tega se je vršil občni zbor „Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani“. Tudi ta prilika ni ušla gospodom delegatom posameznih zadrug, da ne bi zapeli pesem o „velikem bremenu“, ki jim ga baje nalaga zavarovanje delavcev in da ne bi že stokrat premlete otrobe premleli iznova. Med drugim je neki F. Ogrič iz Novega mesta dejal: „Če omenimo delavsko zavarovanje, tedaj se nehote vprašamo, kako da Zveza ni imela moči, da bi bila protiutež delavskim zahtevam. Danes imamo v delavskem zavarovanju samo velik aparat, ki nikomur ne koristi. Zveza naj napravi vse korake, da se delavsko zavarovanje revidira in decentralizira. To so tudi vzroki, ki ovirajo kritje proračuna in ki vzbujajo nezaupanje.“

Daljši govornik — dr. Pless — plačan sekretar kapitalistov je dejal: „Z izvanjani predgovornika se strinjam. Povdarjam pa, da Zveza na delavskem zavarovanju ne nosi nobene krivde. Nihče, in tudi Zveza ni vedela, kakšno bo to delavsko zavarovanje. Zveza je za zakon o delavskem zavarovanju zaznala šele tedaj, ko se je pričel zakon takorekoč že izvajati. Na reorganizaciji delavskega zavarovanja in na preosnovi zakona se dela s polno paro, uspehi tega dela pa so odvisni od naših organizacij. Predvsem zahtevamo, da se okrožni urad v Ljubljani temeljito reorganizira, da se režijski stroški znižajo in da se tako omogoči tudi znižanje zavarovalnih prispevkov, ki danes tako težko obremenjujejo obrtnišvo!“

Pobožna želja gospodov obrtnikov bo pač ostala le želja, kajti grozdje delavskega zavarovanja je za nje precej kislo in čim dalje ga bodo prežvekovali, tembolj se jim bodo pačili obrazi. Ti ljudje, ki ne znajo organizirati niti svojega lastnega zavarovanja, neprestano nastopajo kot mentorji, kritizirajo ter dajejo pouk v zadevi, ki se njih samih prav nič ne tiče. Gospoda od obrtniškega stanu noče razumeti, da iz svojega za delavsko zavarovanje ne prispeva niti ene počene pare. Neprestano tvezi svetu in sebi laž o nekih bremenih, ki jih ne nosi. Vsaj je vendar jasno, da mora delavec poleg profitov, ki jih vtakne tak obrtnik sam v žep, zaslužiti tudi ves prispevek za delavsko zavarovanje. Kako naj bi obrtnik bil drugače sploh v stanu kak prispevek plačati, če ga delavec popreje ne bi zaslužil. Da bi imeli naši obrtniki kake tajne milijonske fonde, iz katerih bi pokrivali za delavce svojo polovico prispevkov za delavsko zava-

rovanje, ni verjetno. In da bi imel kak obrtnik kakega delavca, pri katerem bi imel zgubo, tudi nihče ne verjame. Od nekod pa se polovica prispevka, ki jo „plačuje“ gospod mojster, vendarle mora vzeti, to je jasno. Jasno pa je tudi, da jo mora zaslužiti delavec. K čemu torej to neprestano lažnjivo in frazersko kričanje o bremenih, ki jih „nosijo“ obrtniki za delavsko zavarovanje! Značilno je, da so pri tem najglasnejši baš oni obrtniki, katerim se samim sploh niti delati ne ljubi. To so oni lenuhi, ki imajo v svoji delavnici po par vajencev, le enega pomočnika ali dva, včasih pa tudi nobenega, pa si domišljujejo, da imajo privileg na postopanje. Tak kujon je najbolj glasan, on zna vse, najbolj pa pri golažu in vinu zabavljati delavcem in delavskemu zavarovanju, ki bo njega — ki iz svojega ne prispeva ničesar — „spravilo na kant!“

Vemo, kje gospode obrtnike čevelj žuli. V svoji neprevidnosti niso znali zamolčati, da je njihova srčna želja razpolagati z denarjem delavskega zavarovanja. Dajte torej denar, ki so ga vplačali od obrtnikov tako osovraženi delavci, na razpolago obrtnikom in sicer brezobrestno, da bo še več lenobe, golaža in cvička, in vse bo v redu. Ker pa je ta nada splavala gospodom obrtnikom po vodi, so se spravili nad upravo, češ, da je predraga. Pri tem pa gospodje previdno molče o svojem pravem namenu. Pri delavskem zavarovanju je namreč nameščenih precejšnje število uradnikov, ki so potom svojega truda in sposobnosti kakor tudi pridnosti prišli na to mesta kot delavci. Da ti delavski uradniki garajo noč in dan tako, da se je pri pičli plači že marsikaterega prijela jetika, to gospodje obrtniki ne vidijo. Njim zadostuje zavest, da so ti uradniki prišli iz delavnic in tovarnen, kratka, da so delavci. Da bi se pa delavec povspel na uradniško mesto, je v očeh gospodov obrtnikov nekaj nedopustnega, nekaj nezaslišanega. Od tod gonja proti tem revežem. In ker najbolj vleče zatiranje, da je upravni aparat predrag, čeprav jedva zmaguje delo, zato so jeli kričati, da se mora najmanj 40 moči vreči na cesto. Pri tem so imeli toliko žalostnega poguma kategorično zahtevati, da se mora vreči na cesto v prvi vrsti delavske uradnike. Sami so prav dobro vedeli, da je že sedanji aparat skoraj nezadosten. Zakaj so torej zahtevali redukcijo? Odgovor na to je prav lahek. Štirideset delavskih uradnikov so hoteli vreči na cesto, da napravijo mesto obrtniškim sinovom — faliranim študentom, katerih bi pozneje bili namestili ne le 40, ampak 80! Na tak način so gospodje zopet na stroške delavcev hoteli priti na svoj račun. Če bi se jim bil ta satanski načrt posrečil, potem bi uprava seveda ne bila predraga.

Oglejmo si še nekoliko sposobnost teh domišljavih reformatorjev delavskega zavarovanja na organizatoričnem polju. Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani izkazuje za leto 1923 dohodkov 19.012.64 Din in je koncem leta 1923 izkazovala imetja 6206.13 Din. Za vso svoje „delovanje“ je Zveza torej porabila reci in piši celih 13.806.51 Din! V celi Sloveniji je vseh obrtnikov okrog 20.400 in če vzamemo, da pripada k ljubljanski Zvezi potom včlanjenih zadrug vsaj 10.000 članov, ne pride na posameznega člana niti 2 Din letnega prispevka zvezi! Zares si ne moremo predstavljati delovanje kake zveze, kakor je Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani, s takimi dohodki, ki bi jih šolski otroci tudi potom vinarških zbirk spravili skupaj. Razume se, da pri takem razumevanju združništva, kakor ga kažejo slovenski obrtniki, ne more biti o kaki rešitvi obrtniškega stanu nobenega govora. Da bi pravilno presojali svoj položaj in si priznali, da jim od strani delavstva ne preti nobena nevarnost, pač pa da jih davi in bo zadavila moderna veleprodukcija, o tem na zborovanjih obrtnikov slišiš prav malo ali pa nič. Še manj pa slišiš o merah, ki bi jih kazalo izvršiti, da se pride proletarizaciji obrtniškega stanu v okom. Na mestu iskanja potov rešitve, pa tratijo ti gospodje čas pri svojih zborovanjih z neprestanim mlatenjem prazne slame in bahanjem se o važnosti

obrtiškega stanu ter zabavljanjem na delavce in lažnjivimi frazami o bremenih, ki jim jih baje nalaga delavsko zavarovanje. Če pa to ne, tedaj je na vrsti visoka politika, na katero se razumejo kakor zajec na boben.

Na zunaj veliko kričanje, na znotraj pa je vse trhlo in gnilo. Ni naš namen, da bi gospodom obrtnikom dajali kak pouk in navodila, ker to ni naša stvar. Vendar pa bi bilo želeli, da gospodje obrtniki najpreje v svojem krogu pokažejo, kaj znajo in punkto organizacije in potem naj se šele oglasijo s svojimi nasveti in zahtevami po reorganizaciji delavskega zavarovanja. Dokler pa sami ne znajo pokazati, da kaj znajo, naj raje molče, kajti v svoji pozi reformatorjev izgledajo preveč smešno.

Brezposelnost lesnih delavcev.

Brezposelnost med lesnimi delavci se vsled splošne gospodarske krize neprestano širi. Poleg zidarjev in tesarjev so prizadeti najhuje mizarji. Razume se, da narašča brezposelnost tudi v drugih strokah, vendar pa pomanjkanje dela ne občuti nobena stroka tako, kakor označene tri kategorije. Če zidar nima dela, ga tudi nima tesar in mizar. Sicer ima tesar in mizar včasih tudi brez zidarja delo. Tako n. pr. postavlja tesar lesene shrambe, šupe itd. brez zidarja, tudi mizar dela pohištvo brez zidarja, v glavnem pa ste le obe stroki navezani na zidarja, to se pravi na gradnje. Okna, vrata itd. ne moreš drugam uporabiti kakor za hiše; če se pa hiše ne zidajo, mora v stavbnem mizarstvu nastati zastoj. Stagnacija v stavbarstvu meče svoje reflekske tudi na pohištveno mizarstvo. Nove hiše je treba opremiti s pohištvom; če pa nastane kriza v stavbarstvu, dobava pohištva odpade, in ker se opremljanje stanovanj v starih hišah z novim pohištvom vrši silno počasi, posebno kadar je gospodarska kriza splošna, kakor je sedanja, mora neminovno nastati zastoj tudi v produkciji pohištva.

V Ljubljani na primer se zastoj v mizarstvu — tudi pri produkciji pohištva — javlja naravnost v nepričakovanih dimenzijah. Danes imamo v Ljubljani že okrog 70 mizarjev, stavbenih in pohištvenih, ki so brez posla. Brezposelnost mizarjev pa ni samo v Ljubljani, temveč prav povsod v Jugoslaviji. Tako znaša število brezposelnih mizarjev v Beogradu 90, v Brodu na Savi 12, na Bledu na Gorenjskem 29, Velikem Bečkereku 4, Karlovcu 6, Mitrovici 20, Mariboru 12, Novem Sadu 64, Osjeku 18, Senti 8, Subotici 48, Splitu 30, Zagrebu 180 itd. V mnogih krajih se v posameznih delavnicah dela le po šest ur na dan. Kajpada imajo mizarji pri šesturnem delu tudi samo za šest ur plačo.

Sodi se, da se nahajamo prav za prav šele na začetku krize in da se bo ta kriza še znatno poostrila. Verjetno je to, ker se ne javljajo nikjer nobeni znaki podjetnosti. Kaj bo nastalo iz te splošne mizerije, danes nihče ne ve. Mizarji naj pazijo, da delodajalci splošno pomanjkanje dela ne bodo zlorabljali za podaljšanje delovnega časa, kar bi število brezposelnih mizarjev le še povečalo. Tudi potovati nikamor ne kaže, ker je brezposelnost povsod.

Naše Osrednje društvo bo za olajšavo brezposelnosti za svoje člane napravilo, kar bo pač mogoče. Za neorganizirane naša strokovna organizacija seveda nobenih sredstev nima. Člani naše strokovne organizacije, ki so brez posla, naj se pobrigajo, da bodo dobili tudi nekaj podpore pri borzi dela. V Ljubljano pristojni sodrugi ali pa taki, ki stanujejo že vsaj dve leti v Ljubljani, lahko dobe tudi nekaj podpore na račun mestne blagajne ljubljanske občine. Kdor izmed naših članov rabi tozadevnega pojasnila, naj se zgleda pri društvenem tajništvu.

Naša gomila.

V Zagrebu je pri vojaki umrl član naše strokovne organizacije mizar s. Jožef Pokeš iz Maribora.

Naj mu bo zemljica lahka.

V spomin dr. Antonu Drmoti.

Dne 1. maja letos je bilo deseto leto, odkar je v Gorici preminul sodrug dr. A. Drmota, kot žrtev zavratne bolezni jetike. S smrtjo dr. Drmote je tedanja jugoslov. soc. dem. stranka zgubila odličnega člana, moža poštenega značaja, slovensko delavstvo pa iskrenega in odkritosrčnega voditelja ter učitelja vzvišene ideje socializma, za katero je pokojni sodrug dr. Drmota veliko delal in pisal.

Čeravno nimam pri rokah življenjskih in drugih podatkov, na podlagi katerih bi obširneje opisal delovanje dr. Drmote v vrstah slovenskega proletarijata, bom skušal v sledečih vrsticah se spomniti moža, ki je mnogo delal in žrtvoval za proletarsko stvar, kot eden redkih inteligentov, ki so se v tistih letih oprijeli socialistične ideje ter vstopili v tedanje maloštevilne vrste slovenskega socialističnega delavstva.

Delo s. dr. Drmote v naših vrstah je bilo bolj vzgojevalno kot pa agitatorično. Kot duševni oče „Naših zapiskov“ je v tej edini naši reviji spisal mnogo razprav o številnih vprašanjih, ki so bila v zvezi s tedanjim našim gibanjem. Narodno in versko vprašanje, socialnopolitične zadeve, kulturna vzgoja širših plasti slovenskega ljudstva itd. so bili predmeti, ki jih je temeljito obravnaval. S prepričevalno besedo je osobito delavstvu vplival up na boljšo bodočnost, obenem pa tudi voljo do dela za rešitev proletarcev iz spon teme in krivice.

Poleg „Naših Zapiskov“ so bili tudi tedanji naši politični listi deležni Drmotovih člankov in razprav. „Rdeči prapor“ in „Zarja“ v Ljubljani ter „Delavski list“ v Trstu so mnogokrat prinašali članke izpod peresa dr. Drmote; iz njegovih razprav je slovensko delavstvo črpalo nauk socializma in iz njih iskalo poti do lepšega in boljšega.

Dr. Drmota je nastopal tudi na konferencah, predavanjih in shodih. Tam nam je s svojim mirnim in treznim nastopom kazal pot, po kateri pridemo s složnim delom do zaželjenega cilja. — Pokojni sodrug Drmota ni bil sicer ognjevit govornik, vendar je s svojimi govori, ki sta jih vedno spremljala zdrav sarkazem in izredna duhovitost, vsakemu imponiral. Na shodih se ni nikdar razburjal, razun, ko je imel pred seboj političnega nasprotnika in če je ta v debati zavijal, ko ga je dr. Drmota s svojim finim nastopom spravil v zadrego. Tedaj so se dr. Drmoti oči zaiskrile in njegove besede so padale na nasprotnika kakor udari kladiva.

Kdor je poznal tega moža, tihega in nerazburljivega, ni mogel doumeti, od kje je Drmota črpal toliko energije, ko je bil energičen nastop potreben.

Med delavstvom, slovenskim in italijanskim, ter v družbi sploh je bil dr. Drmota radi svoje priprostosti in izredne dovtnosti zelo priljubljen in spoštovan. Dasi je dolgo časa bolehal, je vendar prišel, ko smo ga pozvali na sejo, shod ali kamor-sibodi. V stranki se ni nikoli silil v ospredje, dela pa se ni nikoli branil; bil je vedno na svojem mestu. Kakor v slovenskih, tako v italijanskih strankinih organizacijah je dr. Drmota vžival popolno zaupanje, in skoro ga ni bilo sklepa, da nismo preje njega vprašali za svet. On pa, dasi je rad povedal svoje mnenje, je vsikdar končal navadno z besedami: „Kar organizacija sklene, to bo dobro, ker mora biti dobro. Organizacija pa ste vi sodrug, delavci!“ To je bila poleg drugih najlepša Drmotova lastnost, zato smo ga vsi spoštovali in mu zaupali.

Kakor mnogo drugih, je imela avstrijska policija v žalostnem letu 1914 tudi dr. Drmoto zapisane v svojih — črnih knjigah. Vedeli so prav dobro, da on sovraži iz globočine svoje poštene duše avstrijsko reakcijo, zato so ga imeli na indeksu. Čeravno je že 1. maja 1914 umrl, smo proti koncu istega leta, ko je vojna furija že razgrajala, potom raznih zaupnih oseb zvedeli, da je poleg najpriprostejšega zaupnika pa gor do dr. Tume in drugih strankinih voditeljev, slovenskih in italijanskih, tudi dr. Drmota vpisan v črni knjigi avstrijske policije. Bržčas so avstrijski policisti mislili, da jim utegne Drmota še po smrti škodovati. Imeli so prav, kajti telo njegovo je sicer počivalo na goriškem pokopališču, duh pa, ki ga je on med ljudstvom razširjal, je ostal in bo ostal do končne zmage nad vsemi reakcijami!

Dne 3. maja 1. 1914 smo spremili sodruga dr. Drmoto na zadnji poti gor na goriško pokopališče, ki ga je nekaj mesecev potem kruta vojna popolnoma razkopala. Veličasten spreved je pokazal, da je imel dr. Drmota mnogo prijateljev, a nobenega sovražnika. Solkanski mizarji in vrtojbenski zidarji, mirenski čevljarji in podgorski papirničarji ter drugi delavci iz Gorice in okolice so isti dan prihiteli, da izkažejo svojemu učitelju zadnjo čast. Ob grobu sta mu v imenu sodrugov in ožjih prijateljev govorila v slovo s. H. Tuma in prof. Lončar, v imenu italijanskega delavstva pa s. Collini. Delavski pevski zbor pa mu je zapel zadnji pozdrav.

Tam doli v Gorici, ob vznožju sv. Gabrijela počivajo ostanki moža, ki ga ohranimo vsi, ki smo ga poznali, v najlepšem spomninu. In tudi oni, ki ga niso osebno poznali, so mu gotovo ohranili dober spomin, ker poznajo njegovo delo in trud za skupno idejo, za socializem!

Vsi skupaj pa mu danes po desetih letih postavimo spomenik tak, da slednji skuša biti mu enak! Slava spomninu sodruga dr. Drmote!

Shodi.

Črnomelj. V nedeljo dne 27. aprila t. l. se je vršil sestanek lesnih delavcev v Črnomlju, kateri je bil dokaj dobro obiskan. O pomenu strokovne organizacije je na sestanku govoril s. Bradeško iz Ljubljane. Po referatu in dogovoru se je takoj vpisalo 21 lesnih delavcev in je tako bila ustanovljena ali bolje rečeno zopet upostavljena strokovna organizacija.

Da delavstvo brez strokovne organizacije živeti ne more, nam kot živa priča dokazuje tudi Črnomelj, kjer je izkoriščanje delavcev od strani podjetnikov na višku. Zdi se, da so ta kraj v pogledu eksploatacije vzeli posebno na piko gospodi kapitalisti iz Hrvatskega. „Hrvatski jud“ je običajen izraz in morda zelo opravičen izraz, s katerim imenujejo Črnomeljčani svoje delodajalce. Polagoma bodo prišli vsi lesni delavci po deželi do prepričanja, da med krščenimi in nekrščenimi kapitalisti sploh ni razlike, da so vsi „judovske“ mentalitete, katerim je profit prvo, vse drugo pa nič. Razmeroma veliko katoliških „judov“ imamo zlasti v pobožni Sloveniji.

Delniška družba „Slavonija“ ter tvrdka Benedikt in sin v Črnomlju se menda kosate, katera izmed obeh bo intenzivneje izrabljala delovno silo delavcev. Rdečica sramu obliva vsakega poštenega človeku ob pomisleku na uprav sramotno nizke plače, za katere morajo delavci na lesnoindustrijskih obratih omenjenih tvrdk delati. Tudi delovni čas dokazuje, da je kapitalistom pri nas dovoljeno vse. Nadzorstveni uradi kakor na primer inšpekcija dela, okrajno glavarstvo itd. so gluhi in slepi, kadar gre za kapitaliste, kadar pa gre za delavce, je vse pokonci. Gorje, če delavec kako malenkost zagreši, njega se do zadnjih konsekvenc preganja ter kaznuje, gospodje kapitalisti lahko teptajo zakone kakor hočejo, nikogar ni, ki bi se jih upal prijeti ali celo kaznovati. K čemu imamo prav za prav inšpekcija dela, če gospodje kapitalisti smejo neovirano goljufati delavce za 50 procent kot zakonito doplačilo za nadure.

Pri tvrdki Benedikt nosi precejšen del krivde na teh razmerah tudi poslovodja, ki živi menda v domnevi, da je delavec suženj, kateri mora biti zadovoljen, da pri mizerni plači in dolgem delovnem času zasluži komaj za suh kruh. Nič boljše ni pri družbi „Slavonija“, katera na račun potrpežljivih delavcev kuje vsako leto težke milijone dobičkov.

Spričo dejstva, da se delavstvo ne more in ne sme zanašati ne na zakon ne na oblasti, ne preostaja družega kot samopomoč. Samopomoč potom strokovne organizacije, kateri je dana možnost potom uporabe vseh legalnih sredstev delovati v smeri odprave krivic in pridobivati to, kar delavcem po vsej pravici gre. Delavstvo, zaposleno v lesnoindustrijskih podjetjih v Črnomlju, mora torej v prvi vrsti voditi pot v stro-

kovno organizacijo, da se bo usposobilo voditi neizogibno borbo, brez katere ni uspehov.

Celje. Konstatirati moramo, da so med lesnimi delavci v Celju zavlada silno žalostne razmere. Mizarji in ostali lesni delavci se sicer zanimajo za vse mogoče druge stvari, ne zanimajo se pa za ono, čemur bi morali posvečati svojo glavno pozornost, to je svoji strokovni organizaciji. Posledice tega se javljajo naravnost v strašni obliki. Le čujmo! V današnji splošni gospodarski krizi, ko tudi mizarski mojstri v Celju niso preobloženi z delom, je skoro ni več mizarske delavnice, kjer ne bi osemurni delovni čas že ne bi šel po vodi. In končno so mizarji in ostali lesni delavci v Celju srečno priromali že tako daleč, da so mizarski mojstri že pričeli — čujte in strmite — pri podaljšanem delovnem času zniževati plače! Kdo, vprašamo, naj bi zameril mizarskim mojstrom, ki so v svoji zadrugi dobro organizirani, da izrabljajo zaspanost in indolenco mizarskih pomočnikov? In tako doživljamo v Celju žalosten igrokaz, ki nam nazorno kaže, kako si delavci puste jemati vse one ugodnosti, ki so si jih s težkim trudom in žrtvami pridobili. Razume se, če so kogar bogovi udarili s slepoto in mu je „Orjunaštvo“, „Sokolstvo“, „Orlovstvo“ in razna druga „tingeltangel-društva“ ljubša kakor pa razredna, delavska strokovna organizacija, tedaj družega ni za pričakovati nego to, kar se sedaj dogaja v Celju. Toda kako se bodo nekateri mizarji s krulečimi želodci počutili v družbi sitih posestniških sinov in sinov trgovcev, debelih gostilničarjev itd., je drugo vprašanje. Prepričani smo, da jih bodo razmere prisilile vrniti se zopet med svoje sovrstnike, v vrste delavcev in strokovno organizacijo, kamor edino spadajo. Pride čas, ko bodo uvideli, da nacionalistično šarlatanstvo za delavce ni. Vendar pa nastane vprašanje, je li potreba, da ravno delavec mizar mora zakusiti vse posledice razočaranja, katero mora neizogibno slediti. Nekateri celjski mizarji živijo v nekaki domišljiji, da so v vrstah raznih proletarskih organizacijah dobro došli. To pa je bila fantazija nezrelih in razgretih možganov. Res je, da si buržuazija prizadeva ujeti čim več delavcev v svoje organizacije, res pa je tudi, da ravno ta buržuazija delavce pahne zopet od sebe, kakor hitro jih več ne rabi. Potem še le pride vsak tak delavec do zavesti, da prav za prav nosi na svojem čelu Kajnovo znamenje, katerega si je pritisnil sam s tem, da se je od buržuaznih krogov dal kot valpet zlorabljeni proti svojim lastnim sotrpinom.

Žalostnim razmeram je tudi odgovarjal občni zbor celjske podružnice, kateri je bil sklican na dan 3. maja t. l. Velika večina celjskih lesnih delavcev je na tem občnem zboru namreč brilirala s svojo — odsotnostjo! Če se dogodi kaj takega v kakem kotu Slovenije, kjer so lesni delavci še omamljeni od klerikalnega strupa, bi to bilo navsezadnje še opravičljivo, da si pa tudi celjski lesni delavci s tako indolentnostjo sami spletajo bič, katerega bodo le prekmalu občutili, mora vsakega mislečega delavca vendarle osupniti.

Domenjeno je bilo, da se v najkrajšem času skliče drug shod, na katerega se ima povabiti prav vse lesne delavce Celja in celjske okolice. Radovedni smo le, kakšno stališče bodo prizadeti lesni delavci k temu shodu zavzeli. Zapomnijo pa si naj, da strokovna organizacija ni za to tukaj, da bi le takrat koga vlekla iz vode, kadar mu ta voda že teče v grlo in jedva že kliče na pomoč. Skrajni čas bi že bil, da bi se pri celjskih lesnih delavcih nekoliko zbudila proletarska zavest in ponos.

Ljubljana. Ljubljanska podružnica lesnih delavcev je imela svoj mesečni shod dne 27. aprila 1924. Shodu je predsedoval s. Erjavec. Na dnevnem redu je bilo čitanje zapisnika zadnjega mesečnega shoda, poročilo blagajnika in kontrole, proslava prvega maja in razno. Zapisnik zadnjega mesečnega

shoda je prečital podružnični tajnik, blagajniško poročilo je podal s. Hauptman, ki je ob enem tudi naznanil, da je zbirka za brezposelne donesla 1500 dinarjev. Za kontrolo je izjavil s. Osterman, da se je pri pregledovanju našlo vse v redu.

K točki proslava prvega maja je govorilo več sodrugov pro in kontra. Razvije se razgovor o izletu, ki ga nameravajo prirediti lesni delavci v Starem trgu v Ljubljano. Nekateri sodrugi so bili mnenja, da bi bilo umestno, če bi tudi ljubljanski lesni delavci priredili izlet, in sicer v Stari trg.

Končno se vrši še razprava o agitaciji, ki bi jo kazalo razviti med delavstvom, zaposlenim na ljubljanskih in okoliških žagah, nakar je bil shod zaključen.

Tuja telesca.

Radohovo. V petek dne 25. aprila 1924 je bil napovedan shod, katerega so inscenirali — demokrati in na katerega je prišel agitirati učitelj stenografije na ljubljanskem liceju ter demokratični agitator Majcen za demokratsko buržuazsko stranko. Delavci naj bi torej jačili kapitalistično in bankarsko gospodo, kateri drugače manjka moralne sipe. Ko smo mi dne 3. aprila 1924 sklicali sestanek delavcev tovarne v Radohovem v svrhu, da se ustanovi podružnica delavske strokovne organizacije, je bila stvar nekoliko drugačna kakor pa sedaj, ko je prišel agitirat za kapitalistično-demokratsko stranko gospod Majcen. Nam je prvotno dal dovoljenje, da se sme sestanek vršiti v kantini, sam gospod ravnatelj. Izkazalo pa se je takoj na to, da je to dovoljenje dal le navidezno, kar je dokazal s tem, da je isti sestanek v kantini sam preprečil, porabljajoč v to svrhu raznovrstne demagogične trike. Dne 15. aprila, ko je prišel za demokrate agitirat Majcen, pa so bili delavci direktno pozvani, da se zbero v kantini. Majeenu se je torej od strani uprave tovarne šlo na roko. Vendar pa to ni pomagalo, ker delavci imajo že toliko razuma, da znajo presoditi, kaj je delavska strokovna organizacija in kaj je organizacija kapitalistične, bankarske demokratske stranke. Sumljivo je bilo tudi to, da je tovarniška lokomotiva šla po gospoda Majcena na kolodvor ter ga pripeljala v Radohovo. Gospod Majcen se je gotovo veselil tolike postrežljivosti in je bil gotovo tudi mnenja, da bo radohovsko delavstvo pripeljal v demokratski tabór. Prepričati pa se je na njegovo žalost moral, da je delavstvo drugega mnenja in da nikakor ni volja v obliki kalinov nasesti na demokratski lim. Niti operacija s pijačo ni Majcenu pomagala, kajti med „krasnim“ govorom se je delavstvo razpršilo ostavivši Majcena z dolgim nosom. Po doživelem fijasku si je gospod Majcen v neki maloštevilni družbi miril svojo vest z izdatno krokarijo, koje posledica je bil velik maček. Demokrati in delavski pokret je ravno toliko kakor tuje telesce, ki ga delavski pokret ne prenese.

Naša vsakdanja hrana.

Kako ostaneš zdrav?

Preobilna debelost spada med težke bolezni. To je prav za prav bolezen, ki je sestavljena iz mnogoštevilnih vplivov posameznih bolezni, katere povzročajo debelost, posebe v vseh delih telesa; to je ona težka bolezen, ki je v ogromni večini zavisna od preobilne jedi in pijače. Mladi debeli ljudje so vam pravi bolni starci. Težko dihanje, kašelj, težki pritisk v prsih, pogostna in močna omotica, upehanost, utrujenost, nespečnost, nesposobnost za kakršnokoli duševno ali telesno delo, pojemanje spolne moči, močna razdraženost in značilna drhtavost — vse to so znaki predčasnega staranja, ki nastopajo ob preobilni telesni debelosti tudi pri popolnoma mladih ljudeh.

Torej nam strogo nalaga dejanska potreba našega življenja, da ne smemo jesti več, nego nam je treba. Zato velja vstajati izza mize, preden se navžijemo. Samo tako se izogibljemo nevarnemu vrenju v želodcu in še nevarnejšemu gnitju v črevih. Dobro se je varovati jedi, ki se lahko jedo tudi takrat, ko nismo lačni. Za nas je najboljša ona kuhinja, ki ne izdeluje preveč jedi z mnogimi raznimi ostrimi dišavami ali začimbami, katere dražijo žleze prebavil, povzročajo močnejšo slast do jedi in učinjajo, da poje človek mnogo več, nego mu je treba. Zategadelj se jih je treba

vseh, razen soli, ki je potrebna našemu organizmu, čim bolj izogibati ter jih uporabljati kolikor mogoče malo, tem bolj, ker nobena začimba ne koristi organizmu.

Vsakdanja količina potrebne hrane se ne da določiti za vsakogar enako. Ravnati se mora po raznih razmerah v našem življenju. Velikost telesa, njegove podedovane posebnosti, razmere, v katerih človek živi in dela, s katerim se kdo bavi, obseg duševnega in telesnega napora, podnebje, način življenja itd. — vse to so tehtni vzroki, ki ne dopuščajo trditi, da bi zadoščala vsem ljudem enaka količina hrane.

S higienskega stališča je mogoče v naših razmerah vsakdanjo hrano deliti tako, da jemo trikrat ali največ štirikrat na dan; porazdeljena pa bodi tako, da ne čutimo prevelikega glada, ko sedamo za mizo. Odraslim ljudem je dovolj, ako jedo trikrat na dan — zjutraj, opoldne in zvečer. Delavci, ki porabljajo pri napornem delu več moči, in otroci, ki se igrajo in rastejo, morajo jesti po štirikrat na dan — zajtrk, kosilo, južina in večerja. Po količini jedi se mora razdeliti tudi dnevni čas, ko je treba jesti. Razdeliti ga moramo tako, da se hrana od prehodnje jedi ne združi v želodcu s hrano prihodnje. Ako postavimo, da je zdravemu človeku dosti spati osem ur, je treba uživati jedi v ostalih 16 urah. V takih razmerah je najprimerneje spati od desetih zvečer do šestih zjutraj. To pravilo bi se moralo uporabljati v vseh razmerah, ne glede na delo, poklic, način življenja in starost.

Zajtrkovati je treba med šesto in sedmo uro zjutraj. Zajtrk bodi poleg kosila najobilnejši, ker je želodec med nočnim spanjem prebavil in oddal črevom vso hrano, ki jo je prejel zvečer. Zajtrk ima časa pet do šest ur, da se popolnoma prebavi in da se želodec od zajtrka docela pripravi za novo hrano. Najprimerneje je jesti za zajtrk kruh, mleko, sirovo maslo, sir, smetano, belo kavo, kakao, čokolado, jajca, sadje itd. Poleti mora prevladovati v zajtrku sadje ter s kruhom in mlekom, zlasti s kislim, sestavljati njega poglaviti del. Pozimi in za ljudi, ki več delajo, bodisi duševno, bodisi telesno, je zajtrk lahko obilnejši po sestavi in po količini.

Slaba in škodljiva navada, da ne marajo nekateri ljudje za zajtrk nič drugega nego eno ali nekoliko čaš črne kave ali čaja, utegne samo škodovati njih zdravju. Še slabše pa je to, da pijo taki ljudje tudi časo žganja in da kade tobak. To je tolikanj škodljivo, da lahko povzroči v prebavilih velike nerednosti; tudi je to tehten in gotov vzrok, da se razvijajo pogostoma v njih težke bolezni. Zato je treba opustiti to slabo navado.

Kositi je treba med 11. in 12. uro. Kosilo je najglavnejša jed in mora biti sestavljena iz dobre mešane hrane, tako iz sveže zelenjave, kruha, jajc, mesa, rib ali drugih živalskih proizvodov, v katerih je beljakovina. Sir je v tem oziru jako dober. Na posled lahko použijemo nekoliko svežega ali kuhanega sadja.

(Konec prihodnjič.)

Zapisnik

seje centralnega odbora Osrednjega društva lesnih delavcev, katera se je vršila dne 30. aprila 1924 ob 6. uri zvečer v prostorih društvenega tajništva. Navzoči: Gaspari, Tokan, Žagar, Bradeško in Baštolc. Dnevni red običajen.

V dopisu iz Maribora naznanjajo sodrugi, da se je podružnica iz dosedanjih gostilniških lokalov preselila v „Ljudski dom,“ kar se z zadovoljstvom vzame na znanje. Nadalje se čita obvestilo, da so se delavci pri impregnaciji lesa v Hočah pri Mariboru priključili k takozvani neodvisni skupini železničarjev. Podjetje za impregnacijo lesa v Hočah sicer impregnira po večini železniške prage, je pa privatno in kot tako razen kupčijskih zvez nima z železnico ničesar opraviti. Vsekakor torej v tem podjetju zaposleni delavci ne spadajo v organizacijo železničarjev in naj bo ta organizacija železničarjev kakršna koli, temveč spadajo v strokovno organizacijo lesnih delavcev. Zadeva ima značaj nelojalne konkurence. Teh par

delavcev v označeni impregnaciji neodvisnih železničarjev ne bo rešilo.

Zadruga mizarских mojstrov v Mariboru je imela svoj občni zbor in so mizarški mojstri po svoji stari navadi tudi pri tej priliki hiteli zatrjevati, da plače delavcev mizarjev zvišati ne morejo.

Sodruhu Špicerju v Mariboru se naknadno prizna stavkovno podpora, katero pa se porabi za pokritje zaostalih prispevkov.

Sklene se v Radohovi sklicati članski sestanek.

Nekim prošnjam sodrugov Šancerja iz Maribora, Viranta iz Ljubljane in Raušla iz Starega trga se ugodi.

Poročila iz Milanovega vrha in Črnomlja se vzamejo na znanje.

Dopis iz Beograda vsebuje stvari, ki spadajo v delokrog centralnega odbora „Zveze lesnih delavcev Jugoslavije“.

Kongresu „Zveze lesnih delavcev Avstrijskih“, ki prične zborovati dne 3. maja t. l. se pošlje pozdravno pismo. S tem je bil dnevni red izčrpan in seja zaključena.

Razno.

Zgradba vzornega socialnega zavoda v Pragi. Čehi so velikopotezni. O tem priča nov socialni načrt, ki ga v najkrajšem času uresničijo. Praška bolniška blagajna začne te dni graditi svojo lastno palačo, ki bo prva svoje vrste na svetu. Načrt sta napravila arhitekta Roith in Hübschmann po študijah v inozemstvu. V palači bodo našli vsakršno moderno zdravstveno pomoč vsi člani bolniške blagajne z družinskimi udi vred, do 200.000 oseb. V palači bo 22 kabin z banjami, 48 pršnih kopeli, velik plavalni bazen, parna kopel, močvirna kopel, vroče kopeli in oddelek za vodno terapijo. Plavalni bazen bo 25 m dolg in 10 m širok ter dovolj globok za skoke. Hidroterapevtski zavod bo obsegal svetlobne, radijske in električne kopeli. V palači bodo najmodernejše opremljeni oddelki za kožne bolezni, za tuberkulozo z višinskim solncem in Röntgenovimi aparati, porodnišnica z operacijsko dvorano, 40 posteljami za otročnice, ginekološkim oddelkom; dalje zobozdravniški ambulatorij z operacijsko dvorano in lastnim laboratorijem; oddelkom za vratne, ušesne in nosne bolezni in oddelek za otroške bolezni; poseben Röntgenov oddelek, lekarnar z laboratorijem in bakteriološki laboratorij: Razen tega bo v palači 56 večjih in manjših družinskih stanovanj in 20 stanovanj za samske osebe. Poleg obširnih posvetovalnic predavavnic bodo posebne dvorane za higienske in socialne razstave. Stavbni stroški so preračunani na 12 milijonov kron.

Inženerske zbornice. V finančnem zakonu za leto 1924-25 se pooblašča trgovinaki minister, da izdela pravila za ustanovitev inženerskih zbornic. Sicer je pa to že stara zadeva. Že pred dvema letoma je predložilo Udruženje jugoslovanskih inženjerjev in arhitektov projekt o inženerskih zbornicah.

Nov zlat in niklast denar. Po novem zakonu nameravajo kovati zlat denar. V to svrhu se bodo prekovali zlati, ki jih je Jugoslavija prejela od avstro-ogrske banke. Niklast denar bo sestavljen kakor pred vojno. Ko bodo niklasti novi dokovani, bodo papirnate novčanice po dinarju in pol dinarja vzete iz prometa. Skrajni čas je že, da se končno iznebimo umazanih, raztrganih papirnatih cunj.

Lepa perspektiva. V Zagrebu izhajajoči „Gospodarski list“ prinaša nastopno žalostno poročilo: „Čeprav je letina prošlega leta bila povprečna in ni bila ravno slaba, ipak se iz Like in Banavine že čujejo glasovi, da tamošnjemu ljudstvu proti lakota. V nekaterih krajih v Srbiji in Črni Gori je bila žetev sploh jako slaba.“

Prehranjevalna kriza teh krajev se polagoma še poostruje vsled draginje in pomanjkanja plačilnih sredstev, to je denarja. Zadruga niso v stanu zmagovati potrebne kreditne transakcije, razen proti plačilu pretirane, visoke obrestne mere. Najhujše je prizadeto siromašno prebivalstvo na Primorskem, na otokih in Dalmaciji, kjer ni bilo mogoče vnovčiti glavni pridelek teh krajev — vino. Tako je to prebivalstvo ostalo brez denarja in konsekvntno temu tudi — brez kruha. Vrhutega je kruh oziroma so mlevski izdelki v teh krajih silno dragi.

Lepa muzika je to v državi, ki je agrarna in ki vsako leto izvažna na stotisoče vagonov kruha in mesa.

Lesnoindustrijska družba „Slavonija“ v Zagrebu je kupila žago v Črnomlju. Karlovško podjetje F. Brinc d. d., ki je zašlo v finančne težkoče in se nahaja v likvidaciji, je prodalo svojo nedavno dograjeno moderno žago v Črnomlju lesnoindustrijski delniški družbi „Slavonija“ v Zagrebu.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani. Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.